

ДЗВОНИ ЛЕМКОВЩИНИ

№ 2 (95)
березень-квітень
2015 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

СИМВОЛ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

Михайло Вербицький

Михайло Вербицький народився 4 березня 1815 року в селі Явірник Руський біля Перемишля на Лемківщині, вихрещений в селі Улюч, що за 24 кілометри від Сянока, де його батько служив у церкві Вознесіння Господнього. Батько передчасно помер, коли хлопчикові минуло 10 років. Мати невдовзі вийшла заміж вдруге і перестала цікавитися дітьми від першого шлюбу. Михайло і молодший брат Володислав залишилися, по суті, сиротами. Однак їм пощастило: хлопцями зацікавився далекий родич по матері Іван Снігурський – перемишльський єпископ, один із яскравих діячів Української Греко-Католицької Церкви.

У 1828 році при перемишльській катедрі єпископ Іван Снігурський заснував хор, а згодом і Музично-Співацьку школу (Дяко-Учительський інститут), в яких співав і навчався Михайло. Уже на Великдень, наступного 1829 року, цей хор із великим успіхом дебютував в урочистому Богослужінні, де Вербицький разом з Іваном Лаврівським виступали як солісти. Побачивши такий блискучий результат, Іван Снігурський запросив з Чехії кваліфікованого диригента і композитора Алоїза Нанке. У Нанке Михайло Вербицький отримав ґрунтовну музичну освіту, зокрема з композиції, а завершив свою освіту з чеським композитором Францішком Лоренцом, який давав йому уроки безкоштовно.

Безперечно, для формування Вербицького як композитора мали вплив твори віденських класиків Й. Гайдна і В. А. Моцарта, а також музика українських композиторів М. Березовського та Д. Бортнянського.

Михайло Вербицький, маючи винятково гарний голос, співав у Катедральному соборі св. Івана Хрестителя у Перемишлі. Брат Володислав теж співав, був військовим і трагічно загинув у молодому віці.

Закінчивши українську Музичну школу в Перемишлі, як тоді належало, він мав продовжити шлях свого батька, тому переїхав до Львова і 1833 року вступив до Духовної семінарії. Веселий, активний, життєрадісний юнак систему навчання в семінарії сприймав важко. Кар'єра священника його не надто захоплювала.

Вербицький весь час поривався на волю. У 1838 році він перевівся на екстерн. Цього року, закінчивши другий курс семінарії, він одружився з молододу австрійкою Барбарою Сенер (Сервер) і був змушений покинути навчання. У січні в них народився син Іван. На жаль, сімейне щастя тривало недовго. Після народження сина дружина померла. Як відвєць, він повернувся у семінарію на третій курс. Проте навчання тривало недовго: його знову відрахували. Але начальство було змушене його повернути як талановитого музиканта, щоб допомогти хору Духовної семінарії, який опинився у занепаді. М. Вербицького запросили на посаду хорового диригента і вчителя. На цій посаді композитор перебував до 1846 року.

У 1849 р. він писав музику до вистав театрального гуртка в Перемишлі, створив музику на слова І. Гушалевича «Мир вам, браття», який став гімном Галичини під час Весни Народів.

Михайло Вербицький висвятився на священника, проте постійної парафії не мав, лише у 1852 році отримав парафію в селі Млини Яворівського повіту (тепер Польща). Село було маленьке і віддалене від культурно-освітніх центрів. Дерев'яна церква, в якій він працював, збереглася і донині. Перед закінченням семінарії він оженився вдруге, але дружина невдовзі померла.

Значну частину свого життя Михайло Вербицький присвятив музиці як талановитий композитор, співак і хоровий диригент, гітарист, автор підручника з гри на гітарі. Після відкриття у Львові Музично-Драматичного театру (1864), написав для нього багато партитур із хорами, сольними піснями. Окрема сторінка діяльності композитора – його музика до більше 20 театральних вистав: «Верховинці», «Жовнір-чарівник», «Підгоряни», «Сільські пленіпотенти», «Простачка» та інші. Писав хоріві, вокальні твори (солоспіви), інструментальну музику (симфонії-увертюри). Серед творів для чоловічого та мішаного складу вирізнялися: «Покліні» (слова О. Федьковича, 1866), «Заповіт» («Завіщаніє») на слова Т. Шевченка (1868).

Поряд із світськими творами М. Вербицький створив повну Літургію для мішаного хору (1847). А його «Ангілу», «Ангелі воляше», «Отче наш», «Єдинородний Сину», «Святий Боже» та інші літургійні шедеври, дуже скоро стали популярними й ушлявленними. До кінця свого життя він служив двом великим силам нашого духовності – молитві та пісні. Служив самовіддано та одержимим.

Михайло Вербицький – автор музики українського Національного Гімну «Ще не вмерла Україна». Вперше він виконав Гімн сам, у супроводі гітари, перед гімназійною громадою Перемишля 1 липня 1864 року. Потім було створено хоровий варіант на слова Павла Чубинського і вперше ця композиція прозвучала в Перемишлі 10 березня 1865 року (диригував А. Вахнянин), а пізніше – у Львові. Ця урочиста пісня дуже сподобалася слухачам і швидко набула великої популярності.

Музикальною творчістю М. Вербицького захоплювалося багато людей. Його учні-отці Віктор Матюк, Порфирій Бажанський стали відомими композиторами в Галичині. Мистецька спадщина М. Вербицького до сьогодні в повній мірі не вивчена і не оцінена. Найбільш вичерпну характеристику його творчості дав композитор Станіслав Людкевич: «М. Вербицький – це перший піонер української музики в Галичій Україні, найбільший після Бортнянського духовний хоровий композитор, перший наш симфонік, перший плідний галицький оперист і останній композитор-гітарист. З його особою зв'язаний символ нашого національного відродження в Галичині».

Про заслуги М. Вербицького також писав львівський часопис «Основа»: «Не жахався праці, хоч Русь не була в силі нагороджувати йому всі труди. Зате слава і пам'ять про нього, як Нестора музики руської в Галичині, останеться на все в груді кожного патріота».

7 грудня 1870 року, на 55-му році життя, Михайло Вербицький помер від тяжкої недуги (раку язика). Був похований біля церкви, в якій служив, у селі Млини. Довгий час могила була занедбана. Тільки в 1936 році, на кошти сільської громади і студентського хорового товариства «Бандурист», на ній встановлено пам'ятник. 2004 року зусиллями громадськості України та Польщі збудовано каплицю-пантеон, а 12 квітня 2005 р. урочисто посвячено його.

З нагоди 200-річчя від дня народження композитора, а лютому 2015 р. Тернопільській музичній школі №2 присвоєно ім'я М. Вербицького.

Григорій ПАНЬКІВ

Степан БАРНА - голова Тернопільської обласної державної адміністрації (Указ Президента України від 2.04.2015 р. №199/2015)

2 квітня 2015 р., вперше в історії Тернопільщини, нового очільника області представив особисто Президент України Петро Порошенко.

Степан Степанович Барна (35 р.) народився 9 жовтня 1979 р. в с. Нагірянк Чортківського району Тернопільської області. Закінчив Ягільницьку середню школу. З 1996 р. навчався у Тернопільському педагогічному університеті ім. В. Гнатюка на історичному факультеті, потім в аспірантурі Інституту політичних та етнонаціональних досліджень Національної академії наук України (2001-04), в Інституті післядипломної освіти Тернопільської академії народного господарства (кваліфікація «економіст»). Проходив стажування як помічник Голови Комітету у закордонних справах Верховної Ради України та в Інституті Сходу Варшавського Університету.

Працював головою Благодійного фонду «Ідея і Чин України» (2004-06). З 2006 р. – голова Тернопільської обласної організації «Наша Україна», радник Міністра сім'ї, молоді та спорту, депутат Тернопільської обласної ради, голова Всеукраїнської організації «Молодіжний Союз «Наша Україна». Учасник Євромайданів у Тернополі та Києві. Член

політичної партії «Блок Петра Порошенка». Народний депутат України (з 2014 р.).

Старший брат Олег (нар. 18.04.1967 р., там же) – вчитель, громадсько-політичний діяч, народний депутат України (з 2014 р.). Нині перебуває в АТО як доброволець-мінотерник.

Батько Степан Михайлович – вчитель, народився 1939 року в с. Завадка Риманівська (повіт Сянік) на Лемківщині.

Лемківська громада Тернопільщини та Всеукраїнське товариство «Лемківщина» щиро вітають С. Барну з високою посадою, зичать успіхів і звершення задумів на благо України.

ПЛАН роботи Колегії ВУТЛ на 2015 рік

1. «Лемки колядують». Проведення Різдвяно-Новорічних Свят у лемківських традиціях. Січень.
2. «Шануємо Тараса Шевченка». Відзначення 201-ої річниці від дня народження Кобзаря. Березень.
3. Відзначення річниці Карпатської України в Ужгороді, Хусті, Перечині, Вел. Березному. Березень.
4. Всеукраїнська виставка-конкурс лемківської писанки у Львові. 27-29 березня.
5. Проведення регіональних Фестивалів лемківської культури в Україні: м. Полтава, с. Ягільниця (Тернопільщина), смт. Рожнятів (Прикарпаття), с. Кострино (Закарпаття), м. Збарж (Тернопільщина), с. Нагірне, м. Городок, с. Зимна Вода (всі – Львівщина). Дати проведення фестивалів узгоджувати додатково.
6. Проведення Всеукраїнського Фестивалю лемківської культури «Дзвони Лемківщини» у Монастирську. 1-2 серпня.
7. Участь у Міжнародному Фестивалі «Лемківська Ватра» у с. Ждиня, Польща. Липень.
8. Проведення мистецьких фестивалів-конкурсів, майстер-класів. Підтримка обдарованої лемківської молоді. Протягом року.
9. Доопрацювання й впровадження проєк-

- ту Закону України про депортацію українців із території Польщі в 1944-46, 1951 рр.
10. Оформлення й заповнення «Книги Видатних Лемків».
11. Збір коштів на відновлення зруйнованих лемківських святинь у Польщі: церков, каплиць, пам'ятних хрестів, могил предків. Протягом року.
12. Проведення молодіжного фестивалю (військово-патріотичного спрямування) в смт. Брошнів-Осада, Прикарпаття.
13. Створення й розбудова лемківських товариств у східних областях України (Дніпропетровськ, Запоріжжя, Херсон, Кіровоград, Одеса).
14. Налагодження зв'язку, допомога лемкам Донецької й Луганської областей, які опинилися в тимчасовій окупації.
15. Відзначення 70-ої річниці депортації українців з території Польщі (1944-46 рр.). Вересень-жовтень.
16. Поповнення Веб-сторінки Інтернету про життя лемків України і діяльність ВУТЛ. Протягом року.
17. Випуск газет «Дзвони Лемківщини» (Тернопіль), «Лемки Карпат» (Перечин), «Лемківського календаря» (Львів). Протягом року.
18. Провести засідання Ради ВУТЛ в Ужгороді. IV квартал.

Голова ВУТЛ Василь МУЛЕСА

УКРАЇНА І ПОЛЬЩА ВКЛОНИЛИСЯ ТВОРЦЕВІ НАШОГО ГІМНУ

З В І Т ГОЛОВИ ВУТЛ О. Венгриновича

8.11.2014 р. м. Львів

Продовження. Поч. у №93, 94.

До 2014 р. фестивалі проводилися в с. Переможному (Луганська обл.), Зінкові (Полтавська обл.), Ягільниці (Тернопільська обл.), Городку, Самборі, Бориславі (Львівська обл.), Рожнятові (Івано-Франківська обл.), Кострині (Закарпатська обл.). Ініціаторами та головними виконавцями цих фестивалів є лемківські товариства. До їх організації залучені тисячі наших краян.

Необхідно визнати, що без допомоги держави провести Всеукраїнський фестиваль було б неможливо. Держава надає нам допомогу в:

- забезпеченні і дотриманні санітарно-епідеміологічного стану закладів громадського харчування і торгівлі, подачі води;
- цілодобовому медичному забезпеченні;
- цілодобовому протипожежному забезпеченні;

- охороні правопорядку (бл. 200 осіб міліції з сучасними технічними засобами), включно із забезпеченням дорожнього руху;
- забезпеченні подачі електроенергії;
- культурно – методичному забезпеченні, виділенні транспорту для перевезення мистецьких колективів;
- інформаційному забезпеченні.

Цей фестиваль має свої недоліки. Чим він стає більшим, щорічно з'являються нові недоробки і прорахунки.

Сьогодні постає питання про створення постійно діючого професійного органу, тобто дирекції фестивалю. Регіональні фестивалі необхідно також розвивати, так як вони мають велике значення на місцевих рівнях.

Колегія прийняла рішення не рекомендувати у важкому 2014 р., коли гинуть вояки і мирні люди на Сході України, проводити і брати участь у фестивалях та інших розважальних програмах.

Різдвяно-Новорічні свята, Пуцання у лемківських традиціях, які щорічно проводяться у Львові, Тернополі, Івано-Франківську, Чорткові, Жовтневому, Монастирську, Рожнятові, є кроком вперед у згуртуванні краян, у продовженні традицій та духовності.

У Львові щорічно проводиться фестиваль лемківської писанки. У ньому беруть участь як дорослі, так і діти, яким передають навички і любов до лемківської культури. Виставки, конкурси лемківської писанки проводяться також у Тернополі, Чорткові, Бережані, Рожнятові, Калуші.

Величавою подією у культурному житті лемків була «Велика коляда» у Львові, в якій взяли участь мистецькі колективи Львівщини, Тернопільщини, Івано-Франківщини. Це велике мистецьке і духовне свято лемків, які гідно представляють нашу культуру.

Далі буде.

Фото автора

4 березня в селі Млини Ярославського повіту (Польща) відбулися урочисті заходи з відзначення 200-річчя від дня народження отця Михайла Вербицького та 150-річчя від часу першого публічного виконання Державного Гімну України.

Участь в урочистих заходах взяли Глава УГКЦ Блаженніший Святослав (Шевчук), голова Львівської облдержадміністрації та Львівської облради – Олег Синютка і Петро Колодій, народні депутати України, посол України в Республіці Польща Андрій Дешиця, представники польських і українських громадських організацій, духовенство.

Біля могили, де похований отець Михайло Вербицький, у супроводі хорових колективів із Польщі – хору Катедрального собору міста Перемишля, молодіжного хору імені М. Вербицького, хорів «Журавлі» та «Намісто» відслужили панахиду, яку відправив Блаженніший Святослав.

Голова Львівської облдержадміністрації Олег Синютка зачитав звернення Президента

України з нагоди 200-річчя від дня народження Михайла Вербицького. У своєму вітальному слові керівник області зазначив: «Двісті років із нами Людина-душпастир, син свого народу. 150 років із нашим народом його безсмертний твір, якому судилося стати славнем вільної та незалежної України. Ми повинні гордитися тим, що нашу спільну історію і спільне майбутнє ми творимо в об'єднаній Європі». А голова обласної ради Петро Колодій сказав, що «створення Державного Гімну об'єднало два крила України – Ліво- і Правобережжя. Український славень – це витвір двох українців – Павла Чубинського з Лівобережної України та Михайло Вербицького з Правобережжя. І це вкотре засвідчує, що український народ єдиний, наперекір ворогам, які повсякчас намагаються нас розділити. Ця єдність є запорукою нашої перемоги».

Виступали також керівники багатьох громадських організацій і державних установ. На завершення відбулося покладання квітів, вінків, лампадок до могили отця Михайла

Вербицького від товариств «Лемківщина», «Надсяння», «Любачівщина», а також від Президентів Польщі й України.

Опісля біля каплиці-пантеону відбувся концерт за творами композитора з участю духового оркестру Академії сухопутних військ України імені Гетьмана Петра Сагайдачного, Народної хорової капели імені Павла Чубинського (м. Київ) та Муніципального чоловічого хору «Каменярь» зі Стрия на Львівщині. Державний Гімн України звучав у виконанні військових духових оркестрів України та Польщі.

В урочистих заходах взяли участь багато гостей з України, в тому числі члени Тернопільської, Підволочиської та Зборівської районних організацій Всеукраїнського товариства «Лемківщина» (всього 14 автобусів).

Григорій ПАНЬКІВ,
голова Підволочиської районної організації ВУТЛ

Марія Янко (Львів) з юними писанкарями.

м. Монастириськ, 4.04.2015 р.

Всеукраїнський фестиваль-конкурс 27-29 березня у Львові відбувся 7-ий Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Лемківська писанка». Серед заходів: відкриття виставки української писанки і персональна виставка акварелей Марії Янко «Навкруг мене розмаї зелені...» в Українському Католицькому університеті. У Дитячій школі народних мистецтв проводилися майстер-класи з писанкарства за участю майстрів лемківської писанки: Марія Янко, Ольга Пенцо, Соломія Сенчик, Софія Канас, Володимира Гурська. Також – «Круглий стіл» на тему «Лемківська обрядовість у контексті української культури». Свято розпочалося виступами фольклорних колективів (ведучий Богдан Пастух).

Для участі у фестивалі запрошувалися писанкарі з України та з-за кордону. Учасники конкурсу представляли 4-5 писанок. Протягом конкурсного часу вони мали виконати повністю одну писанку. Кращі роботи

«ЛЕМКІВСЬКА ПИСАНКА»: ХРОНІКА НОВИН

відбирало журі за номінаціями: «За збереження народних традицій», «Авторська лемківська писанка», «Наймолодшому творцеві». Вручення дипломів учасникам свята, відкриття виставки «Писанкові барви» та освячення музею «Лемківська садиба» проходило в Шевченківському гаю (Чернеча Гора, 1).

Фестиваль – це справжнє свято лемківської писанки, яка є оберегом людини, родини, Батьківщини і згадкою про унікальну культуру найбільш західної гілки українського народу – Лемківщини. Організаторами були Фондація дослідження Лемківщини у Львові та Дитяча школа народних мистецтв (Сихів).

П. Гандяк, Г. Вихованська.

Дитячий фестиваль-конкурс

29 березня у Чорткові проводився 5-ий дитячий фестиваль-конкурс «Лемківська писанка», організований районною організацією ВУТЛ та «Молодою Лемківщиною». Учасниками мистецького конкурсу стали учні шкіл, творча молодь освітніх вузів, педагогі, народні майстри та всі небайдужі, хто шанує народне мистецтво писанкарства. Конкурс продемонстрував, що народні майстри свято бережуть традиції писанкарства, зберігають заповідані в орнаменталі писанок символи добра, залучають молодь до вивчення і шанування прадавніх традицій українського народу.

О. Піскова.

Майстер-клас писанки в Закарпатті

Свято Лемківської писанки пройшло у всіх школах Закарпатської Лемківщини. У Великому Березному, Перечині, а також у с. Дубриничі майстер-клас писанки провели професійні художники, народні майстри та аматори. У всіх фестивалях-конкурсах відчувалася любов до автентичного мистецтва лемківського писанкарства як серед дорослих, так юних писанкарів.

В роботі лемківської школи-студії с. Дубриничі взяли участь голова ВУТЛ Василь Мулеса та заступник голови Закарпатської обласної організації Микола Вовк.

Інф. «ДЛ»

Регіональний семінар-конкурс

4 квітня Тернопільське обласне товариство «Лемківщина» і Музейний комплекс «Лемківське село» у Монастирську, на Ватрянному полі (урочище Бичова) провели Регіональний семінар-конкурс під назвою «Лемківська писанка – унікальне явище українського декоративно-ужиткового мистецтва».

У Великодньому конкурсі лемківських писанок взяли участь більше 40 дітей-писанкарів із Монастирська, Тернополя, Бережан, Бучача, Чорткова, Львова, Івано-Франківська, Яремча, Мукачеве. Майстер-клас проводили 10 писанкарів: Марія Янко, Зеновій та Оксана Пеньонжики, Марія Стан-

кевич, Наталія Гаврилів, Галина Проців, Тетяна Семенець, Володимир Криницький, Ольга Кашевко, Галина Дволіт.

Метою заходу було збереження, популяризація і розвиток самобутньої культури Лемківщини, виявлення і підтримка майстрів народного мистецтва, підвищення кваліфікації молодих писанкарів, національно-патріотичне виховання творчої молоді.

Призові місця розділили шість учасників: I-е – Катерина Семенець (Тернопіль), II-е – Юлія Полуляк (Яремче) і Зоряна Герас (Чортків), III-е – Уляна Крупа, Уляна Кашуба, Ольга Челядін (всі з Бучача). В номінації «кращий наставник» відзначено Тетяну Семенець із Тернополя, учениця і дочка якої зайняла 1-е місце. Особливо виділено учасників, які виконували писанки в техниках мальованки, мотанки і бісероплетіння. Переможців конкурсу визначало авторитетне журі (голова – Ігор Дуда, мистецтвознавець). Лауреати нагороджені грамотами і грошовими преміями. Подяки також вручали міський голова Монастирська Андрій Старух, заступники голови райдержадміністрації Павло Дронь і Степан Кузнеців.

Свято почалося і закінчилося концертом з участю місцевого дитячого ансамблю «Гречні фрайрки» (кер. Віра Куриляк) та солістки Любові Малярської.

Олександр Венгринович – голова обласного товариства «Лемківщина», та учасники свята щиро привітали Михайла Тиханського – директора Музейного комплексу «Лемківське село», в якого саме цього дня були уродини.

Л. Харик.

ЛУГАНСЬК -
ЦЕ УКРАЇНА

Для мене Луганськ – це Україна, в якому я прожила більшу частину свого життя, де пройшла моя молодість, саме там я дізналася про згорьовану історію України, перегортаючи «Історію України» Ореста Субтельного та зеленій 10-томній «Літопис історії УПА».

На початках Незалежності я потрапила у вир [революційних] подій в освіті. Для прикладу, мені вдалося здати екзамен на «відмінно», знаючи відповідь лише на одне питання. Спитаєте: як? Дуже просто: я відповідала українською мовою. На календарі був 1996 рік. Викладачу було важко зрозуміти, про що я говорю, отож поставила, і все. Згодом я примудрилася перекладати лекції українською мовою й відповідати на практичних заняттях у перекладі. Пам'ятаю, один професор на п'ятому курсі, поставивши «відмінно» в залікову книжку, сказав: якщо не навчишся у нас пристосовуватися, то не виживеш. У мене постійно було відчуття, що я в підпіллі.

У 2004 році я не мала роботи (таким як я важко її знайти), але з горем пополам влаштувалася на одне підприємство. Керівник – «правильний советський человек». Одного дня, з переляканим обличчям, запросив мене зайти до нього в кабінет і підняти слухавку. Мені телефонували заступник голови облдержадміністрації. Виявилось, що зустрічаючись у Лутугіно з місцевими вчителями, він віднайшов на Луганщині ... лемків, яких сюди депортували. Він сказав, що я маю поїхати у Переможне, довідатися про їх проблеми, допомогти зорганізувати Лемківську Ватру. Відчула, що прийшли зміни і пора виходити з підпілля. Але час показав, що то ненадовго.

Згадую – перша Ватра в селі: осінь, іде дощ, багно під ногами, чоловіки встановили Пам'ятний камінь, отечь править Службу Богу. Тоді мені навіть не снилося, що настане 2014 рік, несподівано прийде війна, що камінь залишиться, капличка стоятиме, а Пам'ятний знак [окупанти] знесуть. Люди почали говорити пошепки – вони добре пам'ятали, що таке більшовицька влада. Чомусь українці мають вічно боронити свою землю від сусідів і втрачати кращих синів. У селі [Переможному] перестало працювати українське телебачення, почала активно діяти ворожа пропаганда: Росія прийшла війною в Україну. Я була свідком того, як люди не розуміли, що відбувається, чи може не хотіли знати?

Був такий випадок: одному українському вояку, який знаходився у [Луганському] аеропорту, рідні прислали посилку з продуктами. Один працівник аеропорту зголосився її привезти, але вже на під'їзді машина підірвалася на міні. У селі почали звинувачувати українських військовиків, що це вони їх підірвали. Люди стали агресивні...

Не стало світла, газу, води. Пропали запаси продуктів у холодильниках. Чоловіки зробили гурбун на вулиці, на якій ми гуртом варили їжу.

Головна дорога до лікарні, що проходила повз аеропорт, була закрита. Місцеві селяни не витримували й їхали і, як наслідок, – машини розстрілювали, серед людей були поранені і вбиті. Швидкі медичні допомоги відмовлялися їхати в район аеропорту, селища Видного чи обласної лікарні. Ми їхали через Лутугіне. Було страшно. Поки ми перебували у лікарні, нашу машину пограбували.

Зустріла подругу, яка плачучи розповідала, що якимсь молоді люди з автоматами зайшли в автобус, змусили всіх пасажирів віддати гаманці та мобільні телефони.

Було дуже страшно, коли з неба літаки почали скидати якісь предмети, що розривалися зі страшним гуркотом. Наступало помутніння свідомості.

Ще гірше стало у червні та липні. Кожна ніч, як пережитий рік, страшна спека й постійна канонада. Від червня наша родина перейшли жити до погребу. У кінці липня я проснулася від того, що на вулиці стояв страшний гуркіт. Відкривши вікно, я побачила, як поза городами їдуть танки в сторону Краснодону. Вночі була велика стрілянина, горіло висушене поле. Українські військовики залишили аеропорт. Терпіння закінчилося. Я взяла на руки маленьку дитину і поїхала з того пекла. Як їхала і що пережила – це вже окрема історія.

Найстрашніше почалося після мого від'їзду. [Сепаратисти] у дворі, впритул, розстріляли дві родини. Мотивація одна: «Ані памагали хунте!» У перекладі це означало, що люди від щирого серця привозили воду українським воякам цього жаркого літа.

У Луганську навкруги – гармидер. Вулиця біля Управління Служби Безпеки перекрита. В маленькому переході – застелений прапор України і щоб пройти, люди змушені були ступати на нього. Я запитала у відомого депутата: «Чим усе це закінчиться? Він сказав: «Заспокойся, їх розженуть». Сьогодні він живе у Польщі.

Хоч я народилася в Радянському Союзі, але не можу собі уявити такої деградації людей, які б топтали синьо-жовтий прапор своєї Держави. Навіть будь-який прапор, будь-якої держави. Мені хочеться миру і спокою. Мрію про час, коли я і моя дочка вдягнемо вишиванки і підемо до пам'ятника Тараса Шевченка в День Незалежності України.

Тоня ЧОРНА, 20.03.2015 р.

(Трагічні спогади нашої краянки написані спеціально для газ. «Дзвони Лемківщини». Ім'я і прізвище, з відомих причин, змінені. Не еказуємо також нинішнього місяця її проживання).

НАШІ ЮВІЛЯРИ –
ВИДАТНІ ЛЕМКІВСЬКІ ДІЯЧІ**Березень**

70 – **Павло ФЕДАКА** (*3.03.1945, с. Кальник, Мукачев. р-н на Закарпатті) – етнограф, краєзнавець, музеєзнавець. Доктор історичних наук (2009). Почесний громадянин м. Ужгород (2009). Директор Національного музею народної архітектури та побуту України в Ужгороді (2009-12).

200 – **Михайло ВЕРБИЦЬКИЙ** (*4.03.1815, с. Явірник Руський, п-т Перемишль +7.12.1870, с. Млини, п-т Яворів, Львівщина) – священик, композитор, хоровий диригент, гітарист. Автор музики Державного гімну України (1864).

60 – **Ольга БЕНЧ** (*14.03.1955, с. Гутисько, Бережан. р-н, Тернопіль. обл.) – диригент, доктор мистецтвознавства, професор, народна артистка України. Заступник Міністра культури і мистецтв України (2005-10). Генеральний консул України в Пряшеві (Словаччина). Дочка різьбяр Г. Бенча зі с. Вілька, п-т Сянік.

80 – **Марія ВАВРИЧИН** (Старчак *20.03.1935, с. Мшана, п-т Кросно +28.12.2010, м. Львів) – історик, археограф, бібліограф. У 1980-92 – завідувач редакційно-видавничого відділу Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка. З 1993 – провідний археограф Львівського відділення Інституту археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАНУ.

70 – **Павло ЛОПАТА** (*20.03.1945, с. Калинів, окр. Пряшів, Словаччина) – художник у Торонто, Канада (з 1969).

Квітень

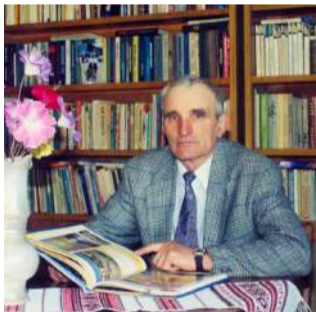
90 – **Іван ЖЕЛЕМ** (*3.04.1925, с. Вапенне, п-т Горлиці + 6.09.1988, м.Львів) – письменник, фольклорист.

90 – **Анна ГАЛЧАК** (*3.04.1925 (11.04.1929), м. Меджилабірці, Пряшівщина + 4.01.1990, м. Пряшів, Словаччина) – письменниця.

75 – **Юліан ФРЕНЧКО** (*22.04.1940, с. Вапенне, п-т Горлиці +7.10.2014, с. Наварія, Пустомитів. р-н, Львів. обл.) – інженер-механік, педагог. Викладач Львівського лісотехнічного (1966-70) і політехнічного (1977-2000) інститутів. Організатор поїздки на Лемківську Ватру в Ждиню (1990-98). Голова Контрольної комісії СФУЛО (1992-2007). Заступник голови Львівського товариства «Лемківщина» (1994-2006). Член Колегії ВУТЛ.

130 – **Михайло ОРИСИК** (*23.04.(26.09)1885, с. Вілька, п-т Сянік + 17.03.1946, с. Гутицько, Бережан. р-н, Тернопіль. обл.) – різьбяр.

140 – **Модест МЕНЦІНСКИЙ** (*29.04.1875, с. Новосілки, п-т Перемишль +11.12.1935, Стокгольм, Швеція) – оперний співак (тенор). Батько – зі с.Мащина Велика, п-т Горлиці.

Колегія

Всеукраїнського товариства «Лемківщина», правління Тернопільської обласної організації ВУТЛ, редакція часопису «Дзвони Лемківщини» з глибоким сумом повідомляють, що 22 березня 2015 р., на 74-му році життя, у Тернополі передчасно помер (похований у Підволочиську) громадський діяч, довголітній голова Підволочиської районної організації ВУТЛ, один із фундаторів Собору єднання християн Заходу і Сходу, голова районного Братства св. апостола Андрія Первозванного

Григорій Степанович ПАНЬКІВ.

Він народився 29 листопада 1941 р. в с. Ославичі, повіт Сянік на Лемківщині. В 4-річному віці, разом із батьками, був виселений з рідної землі. Сім'я осіла в с. Заднишівка Підволочиського району на Тернопільщині. Після закінчення середньої школи, навчався у Кременецькому педагогічному інституті на фізико-математичному факультеті. З 1965 р. за направленням працював учителем фізики в Коропецькій школі-інтернаті. Через два роки, разом із сім'єю, переїхав у Підволочиськ. Від 1968 р. працював учителем, потім заступником директора з навчально-виробничої роботи Підволочиського професійно-технічного училища (будівельників). У 1991-98 рр. – завідувач районним відділом освіти, відтак – головний спеціаліст відділу будівництва районної державної адміністрації, звідки вийшов на пенсію.

Займався фотографуванням, писав ґрунтовні статті про трагедію переселення. За кілька днів перед несподіваною смертю передав у нашу газету інформацію про поїздку на урочистості в с. Млини, фотографії та матеріали про М. Вербицького.

Вічна йому пам'ять!

О. Венгринович, І. Дуда, М. Бабічук, Л. Сорока, В. Прокоп'як, А. Татарин, Г. Околіта, Г. Вербицька.

ОГОЛОШЕННЯ

Приватне і безкоштовне навчання тих, хто бажає прийняти сан священства. Вік – від 16 років.

Бажано знати лемківський діалект української мови.

Священик Василь ГРНЯК

281225, с. Глібовичі Свізьк

Перемішляньський р-н

Львівська обл.

моб. тел. +380686490712

Мовою документів

Рапорт командира сотні УПА «Ударник-5» поручника «Хріна» (Стефан Стебельський) до командира 26 Тактичного Відтинку УПА «Лемко» майора «Рена» (Василь Мізерний) в справі пацифікації села Завадка Морохівська (п-т Сянік) 34-им полком піхоти Війська Польського.

Слава Україні!

Друже [оманди]р.

Польські бандити після одержаного і гянебного для них удару в дню 24.1.46 [р.], зібравши около 5 сот[ень] польського війська, 2 авта НКВД, сотню ляхів з Небещан і Поража, дня 25.1.46 р. о год. 8[-ий] рано наскочили на село Завадка Морохівську. Я з двома чотами і провідником БСБ були приготвлені до оборони в лісі, бо внескували, що буде скок на ліс. Вони окружили нас від напряду Небещани, Морохів, Мокре, Височани і Полонна, а ззаду взяли Бахівку. Тим часом вони робили великі застави від лісу, а самі з шумовинням Небещан наскочили на Завадку Морохівську так нагло [і] без стрільби, що за 10-20 хв [илин] вирізали, досливно вирізали 68 жінок, дітей (навіть від 2 років) і стариків. Вирізували багатьом язика, черева, груди, підризували горла і тп.[тому подібне] Половина зі зарізаних згоріла у вогні до половини. Вид страшний, в житті якого я ще ніколи не бачив. Звірство гірше [як за] часів Нерона, або гунів. Повище поданого числа бракує ще багато людей. Зі села забрали всю худобу і нагло втекли.

Ніхто не встиг нам донести про напад, бо робили його тихо. Стрільцтво обурене до безкрану. Я, хоча маю мало вояків, але був би пішов битися до останку.

Пораненим селянам сьогодні я допоміг, даючи ліки і бандажі.

Небещани переказують, щоби їх не палити то нічого відтепер не буде – от підлість бандитів.

Я стягнув фотографа, який це пофотографував.

В мордуванні головну роль відіграли НКВД, жида і небещанці.

Загально говорять, що в бою в попередньому дні вбитих і пораниених і пропавших без вісті є ок.[оло] 80 польських вояків. Бій був такий, що мої стрільці з крісів вистрїляли від 40-60 набоїв, а кулемети 200-400.

В Бахівці бандити убили 2 хлопців, в Ратнавиці – 6 (вирізали вуха, очі, носа), в Буківському лісі арештували 7, які напевно пропали. Ратнавиця заломилася. Небещани беруть їх до себе на мешкання, я natomiast перешкодив, щоби туди не йшли, бо пропадуть разом з Небещанами. Села частково пригноблені. Свідомий елемент домагається відплати.

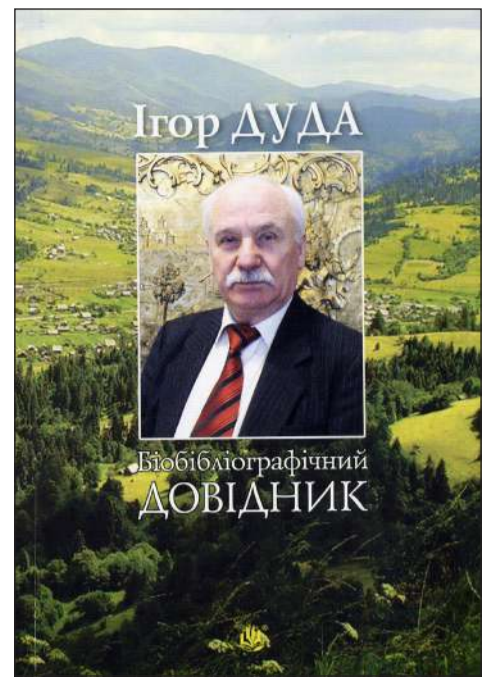
27.1.46 [р.].

Здоровлю щиро.

Героям Слава!

X.[рін]

(Літ.: Repatriacja czy Deportacja. – Т. 2. Dokumenty 1946. Pod red. Eugeniusza Misily. – Warszawa, 1999. – S. 24-26).

Наша книгозбірня

Ігор ДУДА.
Біобібліографічний ДОВІДНИК. До 75-річчя від дня народження. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2015. – 132 с.

У довіднику подано основні етапи життя, діяльності і творчі здобутки мистецтвознавця, краєзнавця, журналіста, педагога і громадського діяча Ігора Дуди. З 1991 р. він – директор Тернопільського обласного художнього музею.

Замість передмови подано газетну статтю М. Ониськіва «Син Микити Ігор Дуда – особистість багатогрудна» (2010) і філософський вірш О. Астаф'єва «Доцільність» зі збірки «На березі неба» (2013) з присвятою.

Інформаційний матеріал поділений на 17 тематичних розділів. Він починається із докладного хронологічного життєпису. Науковий доробок включає назви 29 окремих видань, 1289 статей, нарисів і рецензій. Згадано також про редагування і рецензування календарів і монографій.

У число виступів, лекцій та доповідей протягом 1970-2015 рр. не включено навчально-програмні лекції в навчальних закладах Тернополя, у яких він викладав, на курсах у Києві, виступи на засіданнях Архітектурно-художньої ради облдержадміністрації, робочої комісії Миської ради, на відкритті виставок у Художньому музеї. Перелік виступів по радіомовленню і телебаченню, зазначив автор, неповний, особливо за останні 20 років (під час перебування на посаді директора Художнього музею).

Автор брав участь у 59 наукових конференціях, географія проведення яких дуже широка: Тернопіль, Кременець, Борщів, Дніпропетровськ, Севастополь, Луганськ, Київ, Одеса, Бережани, Терехова, Бучач, Хмельницький, Ужгород. Серед них у столиці – шість конференцій.

Як довголітній викладач із 25 безперервним стажем (не рахуючи сумісництва), написав ряд навчальних програм із художніх предметів і методичних розробок. Цікава сторінка – «Мої учні», де названо вісім імен, які пов'язали своє життя з мистецтвом: художники, дизайнери, педагоги, один – професор, доктор богослов'я. Автор зберіг докладний перелік своїх товаришів – випускників середньої школи у Монастирській, технікуму легкої промисловості у Львові, Академії мистецтв у Санкт-Петербурзі, з якими вчився.

Окрема 32-сторінкова вкладка вміщує 69 чорно-білих і кольорових документальних фотографій, починаючи з 1951 р. Творчу діяльність мистецтвознавця і краєзнавця ілюструють 18 обкладинок окремих видань. Як художника-графіка представляють 9 рисунків і начерків, акварельний натюрморт і етюд-автопортрет. Серед художнього оформлення – емблеми, логотипи, герби. Газетна графіка подана рисунками і шрифтовими композиціями, що друкувалися в газеті «Ровесник» у 1983-87 рр., а також гриф часопису «Дзвони Лемківщини» (1994 р.). Дев'ять вибраних афіш дають уяву про 41 плакат виставок, які проводилися в Тернопільському обласному художньому музеї. Остання сторінка – заслужені нагороди.

Вибрана література про життя і творчість Ювіляра налічує 36 позицій, серед яких поважні видання: «Тернопільський Енциклопедичний Словник», «Хто є хто на Тернопільщині», «Енциклопедія Сучасної України», «Енциклопедичний словник Лемківщини», «Золота еліта Тернопілля».

Скрупульозно зібрані згадки журналістів про творчу діяльність в періодичній пресі Тернополя, Львова, Києва та інших міст, починаються з 1972 р. Найбільш численні згадки останнього часу: 2000 р. – 61 позиція, 2003 р. – 78, 2004 р. – 73, 2012 р. – 79.

Богдан МЕЛЬНИЧУК,
м. Тернопіль.

ПЕРЕЗЕРАМЕ СТАРЫ ЗНИМКЫ

З архіву Заслуженого наuczителя України Миколая ФЕДОРКА
(* 6.XII.1912 р., с. Смерековець, п-т Горлиці + 20.02.1994 р., м. Запоріжжя).

Учньове і професори Державной Наuczительской Семинарії в Кросні. 1939 р.

Учньове Семинарії в Кросні. 1930-и рр.

Учньове VI. класы Інтернату Семинарії в Кросні. 1929/30 н.р.

Іван КОМАРА з Тернополя, роджений в с.Бортне, п-т Горлиці.

ЯК МЯ ЖЕНИЛИ

Раз ем пришов з кавалеркы в Бортне з Перегримкы. Быв голодний, бо-м не видів ани хліба, ни адзимкы.

Не выпани-м, тай ся страпив, хтів ем кусцьок лечы. А няньо встали та мі дали пастуком медже плечы:

«Чого ходиш так далеко? Ци не маш в селі дівкы? Одваджу тя, небораче, од далекой вандрівкы.

Будеш коло хижы сьдыв, як пес коло своей буды. І я тя завше буду видів, і хосен нам од тя буде!

Не бій-ся, же ся не жениш, парібком тя не лышу. Мам для тебе добру жену - кумову Марисю».

«Йой, няньочку, помилуйте, бо не дам їй рады. Бо Марися барз є груба і спереду, і зо заду.

Она з серпом ся не зогне і грядкы не прополе. Як дітя мя притисне до сьтіни в постели».

«Не рад гупства, слухай раду: Як будут мали діти, то Марися в люту зиму буде гріти як перина».

ЖЕРТВОДАВЦЫ на Лемківску церкву в Тернополи (в грн)

Громады, заклады і організації

Тернопільське товариство «ЛЕМКІВЩИНА»	– 38.000
ПАРАФІЯНИ ЦЕРКВИ св. Петра оо.Францісканів	– 6.059
ПАРАФІЯНИ ЦЕРКВИ св. Івана Богослова	– 5.150
ПАРАФІЯНИ ЦЕРКВИ Зарваницької Божої Матері	– 5.000
«ПРОДЛЮКС ПЛЮС» (ч/з Петра Ландяка)	– 5.000
ПАРАФІЯНИ ЦЕРКВИ Вознесіння Господнього	– 3.350
ПАРАФІЯНИ ЦЕРКВИ св.Архистратига Михаїла	– 2.700
Громада м.ЧОРТКІВ (ч/з Марію Бабічук)	– 1.000
Громада смт. КОЗОВА	– 500

Приватни особы

СТЕЦЮК Дмитро	– 20.000
ТРОЙЧАК Марія (на престіл і самисвічник)	– 13.000
БУБНЯК Анна	– білий фелон
ГОНЧАРИК Роман	– 200 дол.США
ДЗЮБІНСЬКИЙ Микола	– 100 євро
ГОЛОВЧАК Олег	– 2.000
ДУДА Ігор	– 2.000
РОГОВСЬКИЙ Роман	– 1.450
ШАМБЕЛЬ-ПАВЕЛКО Надія	– 1.200
БЕК Володимир (Козова)	– 1.000
ВОРОНА Ярослав	– 1.000
ГОНЧАРИК Любомир	– 1.000
КОСТЮК Марія	– 1.000
САВКА Христина	– 1.000
ТКАЧУК Слава	– 1.000
ХОВАНЕЦЬ Володимир	– 1.000
БОГУЦЬКА Марія	– 800
БАБІЙ Марія	– 500
ДОЛЬНА Марія	– 500
КОЛОДІЙЧУК Іван	– 500
МУРАВА Марія	– 500
СМОЛЯК Євгенія	– 500
СОРОКА Лариса	– 500
АНДРЕЙЧИН Антон	– 300
РЕДКА Василь	– 300
САРДИГА Рута	– 300
ТХОРИК Михайло	– 300
КАЛЕЩУК Неля	– 200
КУЗІЦЬКА Любова	– 200
ПАВЛИШИН Степан	– 200
РІЙ Стефанія	– 200
СВОРА Анастасія	– 200
СТЕЦЬ Наталія	– 200
ТРОЙЧАК Іван	– 200
ТРАЧ Максим (АТО)	– 150
БУРДЯК Марія	– 100
ВОЙТОВИЧ Юлія	– 100
ІВАСЕЧКО Мар'яна	– 100
КАВИ родина	– 100
КОВТУН Ірина	– 100
КОРУЦ Галина	– 100
ОЛІЯР Іван	– 100
ОСТАП'ЮК Ольга	– 100
ПРОЦЬ Уляна	– 100

Сердечні дякуєме!

Лемку! Маш бесьдувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, гадати. Втовды лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

«Дзвони Лемківщини» -

часопис Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»

Наша адреса:

46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93. www.Lemky.org.ua

Реєстраційне свідоцтво ТР 145

Тираж 1000 прим.

Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.

Підприємець Старух С. Є., м.Тернопіль, вул. Лукіяновича, 8. Тел. 42-52-13. E-mail: manager@vdruk.com

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колегія:

Василь МУЛЕСА (Закарпаття), Олександр ВЕНГРИНОВИЧ (Тернопіль), Степан КРИНИЦЬКИЙ (Івано-Франківськ), Степан МАЙКОВИЧ (Львів).

Комп'ютерний набір і верстка - Тарас ВАШКІВ.

Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії. Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації. Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти. Рукописи не рецензуються і не повертаються.